

MAHDOLLISUUKSIEN HIENO TARINA - KASKENPOLTTAJISTA DIGINATIIVEIKSI

**KESKUSTAN VISIO
2020-LUVUN KOULUTUK-
SESTA JA OSAAMISESTA**



**KESKUSTAN
POLITIikka-
LINJAUKSET
2018**

Rakennamme Suomea, jossa jokainen voi kasvaa ihmisenä ja yhteisön jäsenenä omaan täyteen mittaansa. Uteliaisuus, halu oppia uutta ja kehittää itseään ovat ihmisen tärkeimpiä taitoja. Suomi ei kansakuntana ole valmis, mutta sivistyksen ja korkean osaamisen kautta se kasvaa.

Suomalainen koulutuksen tarina kantaa. Eri-tyisesti peruskoulu on osoittautunut kansainvälisestikin vertailtuna hienoksi innovaatioksi, jota käydään ihailemassa eri puolilta maailmaa. Peruskoulun ytimessä on kyky tasata erilaisista lähtökohdista ja eri puolilta Suomea tulevien lasten taustojen eroja. Kaikille tarjotaan tasa-vertaiset mahdollisuudet muun muassa lukemiseen, laskemiseen, itsensä ilmaisemiseen, yhdessä toimimiseen ja ihmisenä kasvamiseen.

Suomalaiseen ajatusmaailmaan on vahvasti iskostunut, että jokainen koulu on yhtä hyvä. Espoosta Utsjoelle ja Itä-Helsingistä Eiraan. Koulun laatu ei ole ollut riippuvainen siitä, missä päin Suomea tai minkä kunnan asuinalueella se sijaitsee. Vanhemmat eivät ole joutuneet miettimään, paljonko lapsen hyvästä koulutuksesta joutuu maksamaan ja mihin kouluun lapsi kannattaisi viedä.

Toisen ihmisen kohtaaminen, ymmärtäminen, humaanius, sivistys ja niin sanotut kansalaistaidot ovat tulevaisuudenkin maailmassa kaiken keskiössä. Tähän tarvitaan yhteisöllistä oppimista. Muuttumatonta on myös se, että ihminen tai kansakunta ei ole valmis, mutta se voi kasvaa ja tavoitella oman potentiaalinsa huippua sivistyksen avulla. Kansainvälisyys on koulutuksessa arkea ja murtaa keskinäisiä raja-aitoja. Jokaisesta lapsesta, nuoresta tai aikuisesta voi kasvaa mitä tahansa. Matka on elämän mittainen ja kansakunnan osalta sukupolvet ylittävä.

Suomalaisen koulutusjärjestelmän maine kantaa edelleen ja "koulutusihme" tunnetaan laajalti. Pärjäämme tosiasiallisissa mittauksissa edelleen hyvin - järjestelmämme on kaikilla koulutusasteilla maksuton, laadukas ja tasa-arvoinen. Suomalainen opettaja ja opettajakoulu ovat syystäkin maailmalla suuressa arvossa.

Suomalaisessa koulutuskeskustelussa niin sanotun mahdollisuuksien tasa-arvon painotus on ollut erittäin voimakas. Tällä tarkoitetaan peruskoulun tasaavien vaikutusten lisäksi sitä, että koulutus on maksutonta. Keskusta haluaa omassa visiossaan pitää tästä periaatteesta lujasti kiinni.

PISA-mittausten kärkitilojen jälkimainingeissa vauhtia ovat saamassa myös koulutusalan startup -yritykset. Niitä on alkanut syntyä nopeaan tahtiin ja ne pystyvät hyödyntämään Suomen koulutusmainetta. Ensimmäiset isomat läpimurrot saatetaan nähdä lähivuosina ja kasvupotentiaali on huima. Valtion on kaikin keinoin mahdollistettava uuden syntyminen. Suomalainen peruskoulu ja opettajankoulutus on hieno vientituote ja sen eteen pitää tulevaisuudessa tehdä vielä enemmän.

TUMMIA PILVIÄ

Suomalaisen koulutuksen taivaalle on menestyksestä huolimatta ajautunut tummia pilviä. Nopeasti muuttuva maailma haastaa koulua ja koulutusta usein eri tavoin. Koulu ei elä umpiossa, eikä se ole immuuni yhteiskunnassa tapahtuville arvomuutoksille. Toisaalta koulua ja koulutuskäsitystä haastaa työelämän nopea murros ja teknologian kehittyminen. Myös ikäluokkien pieneneminen asettaa kaikki koulutusasteet uudenlaiseen tilanteeseen.

Arvomuutoksille pohjaa voi hakea esimerkiksi Ruotsista, jossa on nähtävissä opettajuuden arvostuksen laskua. Kun Suomessa yhtä avoinna olevaa opettajankoulutuspaikkaa kohti on edelleen kymmenen hakijaa, Ruotsissa paikkoja ei saada enää täyteen. Opettajuutta ajatellaan enemmän asiakaspalveluna ja opettajan auktoriteetti joutuu jatkuvasti kyseenalaiseksi. Myös Suomessa on nähtävissä tästä merkkejä.

Sama haaste hieman toisesta näkökulmasta syntyy teknologian kehittymisestä. Jos niin

sanotut knoppitiedot löytyvät lähes kaikilla taskussa olevasta puhelimesta googlaamalla, se monimuotoistaa oppimista ja tekee opetuksen uudistamisen välttämättömäksi. Samalla opettajan perinteinen rooli tulee muuttumaan, kun kaikilla on avoin pääsy tietoon. Iso megatrendi johtaa tiedoista taitojen ja vuorovaikutuksen suuntaan.

Tulevaisuudessa lukemaan saatetaan oppia jo reilusti ennen kouluikää, kun eräänlaiset virtuaaliset "personal trainerit" ohjaavat oppimista mielenkiintoisilla peleillä ja sovelluksilla puhelimen näytöllä askel askeleelta. Tämä digitalisaation, robotisaation, automatisaation tai keinoälyn maailma voidaan nähdä uhkana tai mahdollisuutena. Tärkeä kysymys on, mihin koulua ja oppilaitoksia enää edes tarvitaan, kun oppiminen tapahtuu muualla? Tämä kysymys on ratkaistava kaikilla koulutusasteilla meillä Suomessa ja muualla. Keskusta asetuu visiossaan mahdollisuuksien ja edistyksen puolelle tunnistaen kuitenkin ihmisen ja hänen kehitystarpeensa olevan kaiken keskiössä. Välineet eivät ole itsetarkoituksia, ne luovat mahdollisuuksia.

AJATELLAAN UUSIKSI

Keskustan näkemystä koulutuksen visiosta ohjaavat tahto laittaa perusta kuntoon, luja usko tasa-arvoon, koulutuksen ja työelämän tiivis yhteys sekä rohkea suhtautuminen uuteen maailmaan myös kokeilujen avulla. Tässä näkyy myös arvopohja, johon koulutuksen tulee nojautua.

Kun puhutaan rakenteellisista ratkaisuista, on tärkeää havaita, että yhtä oikeaa mallia tai hyvän koulutuspolun kaavaa ei yksinkertaisesti ole olemassa. Kaavamaisen ratkaisuiden ja putkimaisen ajattelun sijasta myös koulutuksessa tulee nähdä elämän monimuotoisuus ja mahdollisuudet hankkia koulutusta kaiken ikää. Siiloista täytyy päästä kokonaan eroon. Polut ovat erilaisia, eikä koulutusjärjestelmää saada kuntoon sormia napsauttamalla yksittäisellä ratkaisulla. Ajattelun pitää olla oppija- ja opiskelijälähtöistä. Erilaiset joustot ja polkujen risteäminen pitää mahdollistaa.

Kuningasajatus ei liiemmin löydy siitäkään, että myllerretään kerralla kaikki koulutusasteet silkasta uudistamisen ilosta ilman varsinaista päämäärää. Vaikka silloin päästäisiinkin sanomaan, että nyt on valtava määrä uudistuksia liikkeellä, maali olisi saattanut karata ja ajatus olisi hukassa. Yhteiskunnan täytyy kyetä tunnistamaan isoimmat muutokset ja niistä syntyvät kysymykset. Niihin kysymyksiin haluamme myös löytää vastauksia. Valtakunnallisen kontrollin lisäämisen sijaan on luotettava opettajien ammattitaitoon.

Sivistyksen lisäksi keskiössä on osaaminen. Osaaminen ei kuitenkaan enää ole koulujen yksinoikeus, vaan meistä jokainen kasvattaa osaamistaan koulun kurssien lisäksi työssä ja vapaa-ajalla. Tämä oppi tulee tunnistaa ja sen tunnistaminen tukee meidän jokaisen jatkuvaa oppimista.

1. Perusta kuntoon

Perustan laittaminen kuntoon tarkoittaa koulu- maailmassa opinpolun ensimmäisten vuosien tärkeää merkitystä. Viimeisin tutkimustieto tukee tätä ajatusta. Hyvän koulutuksen keinoin voidaan vaikuttaa koko suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen.

Kodin jälkeen varhaiskasvatus ja peruskoulu ovat niitä yhteiskunnan muutosvoimia, jotka voivat tehdä eniten eriarvoistumiskierteen katkaisemiseksi. Perheiden kasvatustyön tukeminen ja perustaitojen opettaminen antavat lapsille ja nuorille parhaat eväät kohdata elämässä eteen tulevia haasteita.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämisessä tarvitaan kansallista näkemystä ja toimintaa, jotta koulutus säilyy laadukkaana ja kaikki pysyvät matkassa mukana. Yksittäiset hankkeet eivät riitä. Järjestelmän sisällä on tuettava erityisesti ongelmallisten alueiden kouluja ja koulujen sisällä tukea tarvitsevia oppilaita. Lähikoulun on oltava aina paras koulu.

Keskustalle rakenteelliset ratkaisut ja perustan laittaminen kuntoon tarkoittavat myös perheiden tukipalveluiden tiivistä integrointia varhaiskasvatuksen ja koulun yhteyteen. Ajattelussamme koulu tukee vanhempia kasvatustyössä. Kun vanhemmat voivat hyvin ja heillä on saatavilla matalan kynnyksen tukea, oppiminen varhaiskasvatuksessa ja koulussa on huomattavasti helpompaa.

Perheillä on oltava aito mahdollisuus valita omaan arkeen ja lapsen kehitysvaiheeseen

sopiva hoitomuoto. Erilaiset hoitomuodot päiväkodista ryhmäperhehoitoon ja perhepäivähoitoon on oltava mahdollisia. Myös kotona tapahtuvaa hoitotyötä pitää tukea avointen varhaiskasvatuspalvelujen avulla.

Päiväkoti-ikäisen kasvun, oppimisen ja käyttäytymisen ongelmiin on pystyttävä puuttumaan nopeasti. Lapsen ja koko perheen on myös saatava kokonaisvaltaista matalan kynnyksen tukea heti, kun tuen tarve huomataan.

Keskusta on myös valmis uudistamaan ajattelua koulupäivän rakenteesta. Aamujen ja iltapäivien saaminen täyteen käyttöön helpottaa paitsi lasten elämää, se mahdollistaa myös koulun ulkopuolisen oppimisen. Keskusta suhtautuu ennakkoluulottomasti siihen, että koulun tilat ovat myös kansalaisjärjestöjen ja kolmannen sektorin käytössä. Koulun jälkeiset liikuntakerhot tai koodauskoulut vastaavat osittain muuttuvaan maailmaan ja erilaisiin tapoihin oppia.

Uutena avauksena Keskusta esittää OPINPOLUN ensimmäisille vuosille Pienten lasten koulua. Pienten lasten koulussa olisi ”Perustaitojen tarkastelupiste”, joka ajoittuisi toisen luokan loppuun. Eteenpäin siirryttäisiin joustavasti, vahvalla tuella ja vaiheittain, kun perustaidot on saatu hallintaan. Esikoulu ja kaksi ensimmäistä luokkaa joustaisivat ajallisesti nykyistä enemmän. Olisi tietysti myös mahdollista, että joku suorittaisi kokonaisuuden kolmea vuotta lyhyemmässä ajassa. Tämä tasaisi myös alkua ja loppuvuonna syntyneiden oppimiseroja. On välttämätöntä huolehtia siitä, että kaikki pääsevät toiselta luokalta eteenpäin riittävän vahvoilla perustaidoilla.

1.1 Oppiminen alkaa leikistä

Leikkiminen on oppimista varhaiskasvatuksessa. Leikin kautta tapahtuva varhaiskasvatus tukee lasten psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista kehitystä sekä perheiden kasvatustyötä. Määrän sijasta laatu ja kaikkien perheiden mahdollisuus osallistua tavoitteelliseen varhaiskasvatukseen nousee keskustalaisessa ajattelussa keskiöön.

Keskusta on valmis pohtimaan myös sitä, pitäisikö oppioikeus aloittaa jo nykyistä aiemmin. Mikään hokkuspokkus -tempu velvoittavan esikoulun aloittaminen viisivuotiaana ei kuitenkaan ole. Varhaiskasvatuksen laatu, tiivis yhteistyö vanhempien kanssa ja terveelliset tilat ovat tärkeimpiä.

1.2. Tasa-arvoinen oppioikeus

Keskusta kantaa huolta suomalaisesta syrjäytymisongelmasta. Tutkimusten mukaan niin sanottuja kadonneita nuoria on lähes 70 000. Kysymys on ennen kaikkea inhimillisestä tragediasta, mutta myös taloudellisesti valtavan kokoluokan kysymyksestä. Arvioiden mukaan syrjäytyminen maksaa Suomelle joka vuosi noin 1,4 miljardia euroa.

Asiaan on toki tartuttu valtion toimesta ja kolmannella sektorilla. Siellä on kehitetty kymmeniä toimivia malleja jokaisen nuoren saamiseksi takaisin yhteiskuntaan. Kun kaikki nuorten kanssa työtä tekevät yhteisöt saadaan toimimaan tiiviimmässä yhteistyössä, on mahdollista, että syrjäytymisestä päästään seuraavilla vuosikymmenillä jopa kokonaan eroon. Keskustan lyhyen tähtäimen tavoite on puolitaa nuorten syrjäytyneiden määrä.

Keskusta esittää tulevaisuuskutsuntojen käyttöönottoa. Tulevaisuuskutsunnoissa koko ikäluokka osallistuu laajennettuun kutsuntapäivään. Tulevaisuuskutsunnat toteutettaisiin monialayhteistyönä mm. yhdessä kuntien ja järjestöjen kanssa. Kutsuntatapahtumassa jokaista nuorta tuettaisiin tekemään oma tulevaisuus-suunnitelma yhdessä asiantuntijoiden kanssa. Osana kutsuntoja toteutettaisiin maksuton lääkärintarkastus, tarjottaisiin opinto- ja ura-ohjausta ja etsivän nuorisotyön palveluita sekä tutustuttaisiin tarkemmin Puolustusvoimien palveluksen sisältöihin. Keskusta on huolissaan nuorten varhaisesta velkaantumisesta, jonka vuoksi kutsuntapäivänä käytäisiin läpi myös nuoren taloudellinen tilanne.

Yksilölliset koulupolut sekä moniammatillisuuden vaatimus työelämässä lisäävät jatkuvasti ohjauspalveluiden tarvetta. Osaamistarpeiden ennakoitintietoa tulisi välittää digitaalisessa ja käyttäjäystävällisessä muodossa työuran eri vaiheissa oleville oppijoille. Ohjaamot tulee saada maakunnan tehtäviin ja niitä tulee tarjota alueellisesti kattavasti.

Keskustan näkemyksen mukaan kaikkien pitää olla tulevaisuudessa suorittanut toisen asteen tutkinto. Velvollisuuden sijasta keskustan malli on Oppioikeus. Siihen sisältyy sitoutuminen siihen, että tulevaisuudessa lukio ja ammatillinen perustutkinto ovat opiskelijalle aidosti maksuttomia. Keskusta haluaa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että heikommista taustoista tulevilla on myös aidot taloudelliset mahdollisuudet suorittaa toisen asteen tutkinto varallisuuden sitä millään tavalla estämättä.

Keskusta ei tässäkään kohtaa usko kaavamaisiin ratkaisuihin. Haluamme nähdä toisen asteen

suoritustavan joustavana ja mahdollistavana. Siinä opinto-ohjauksen rooli on keskeinen. Perinteisen lukiossa ja ammattikoulussa annettavan koulutuksen lisäksi tutkinto tulisi voida hankkia esimerkiksi vapaan sivistystyön polkuja hyödyntäen. Digitalisaatio luo myös aivan uusia mahdollisuuksia osaamisen hankkimiseen.

1.3. Laadukas lukiokoulutus

Lukiokoulutus on yleissivistävä, saavutettava, aktiiviseen kansalaisuuteen ja kansainvälisyyteen valmiudet antava koulutusmuoto. Lukiossa nuori saa mahdollisuuden kehittää vuorovaikutus-, media-, tiedonhankinta- ja oppimaan oppimisen taitoja. Opiskelija saa valmistuttuaan riittävät akateemiset valmiudet jatko-opintoihin.

Lukio-opinnoissa on voitava osoittaa osaaminen nykyistä monipuolisemmin. Yhtenä ratkaisuna on eräänlaisen ”minigradun”, Oppikansion, käyttöönotto, jonka myötä osaamisen näyttämisen painopistettä siirrettäisiin erilaisiin projekteihin ja työnäytteisiin. Keskeistä olisi heti ensimmäiseltä luokalta alkava oppiainerajat ylittävä opiskelu. Projektit, ryhmätyöt ja työnäytteet muodostaisivat kokonaisuuden, eräänlaisen portfolion, joka voisi toimia keskeisenä osaamisen osoituksena korkeakoulupaikkaa haettaessa.

Ylioppilaskirjoitusten suorittaminen sähköisinä mahdollistaa suorituskertojen lisäämisen vuoden aikana nykyisestä kahdesta useampaan. Monipuolisen osaamisen osoittamiseksi Oppikansioita pitää hyödyntää korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa.

Lukiolaisella on oltava mahdollisuus saada opimiseen ja oman hyvinvointinsa ja terveytensä edistämiseen tarvitsemansa aikuisten tuki. Opintojenohjausta on tarjottava opiskelijoiden tarpeiden mukaan myös henkilökohtaisena ohjauksena. Ohjauksen avulla on purettava sukupuolittuneita jatko-opintoihin, ammatteihin ja työelämään liittyviä oletuksia. Lukion jälkeen välivuotta viettävän nuoren pitää saada opintojen ohjausta ennestään tutulta opinto-ohjaajalta.

Jokaisella pitää olla yhtäläiset mahdollisuudet käydä lukio riippumatta taloudellisesta asemasta tai asuinpaikasta. Pienten lukioiden toimintaedellytykset turvataan verkostoitumalla. Etäopetuksella voidaan täydentää lukiossa saatavaa lähiopetusta. Jokaisen opiskelijan kustannuksia on kohtuullistettava digimateriaalipankkien ja kirjastojen avulla.

Lukio toimii uutta teknologiaa hyödyntäen kansainvälisissä verkostoissa, jolloin opiskelijat oppivat tuntemaan erilaisista kulttuureista tulevia ihmisiä luontevassa kanssakäymisessä. Avoin verkkoympäristö toimii opettajille ja opiskelijoille luonnollisena toimintaympäristönä niin koe- kuin oppimistilanteessa.

1.4. Ammatillisen koulutuksen reformi vietävä maaliin

Ammatillinen koulutus tuottaa käytännön ammattilaisia, näyttää suuntaa tulevaisuuden työelämälle sekä antaa eväät ammatilliselle kasvulle ja jatko-opintoihin. Alueellisen elinvoiman lisäämisessä ammatillisella koulutuksella on tärkeä merkitys. Ammatillisessa koulutuksessa toteutetaan parhaillaan reformia, joka

tekee ammatillisesta koulutuksesta koulutusjärjestelmämme moderneimman osan.

Nuoret ja aikuiset saavat tulevaisuudessa ammatillisessa koulutuksessa henkilökohtaisempaa ja räätälöidympeä opetusta. Kun koulutuksen turhaa byrokratiaa vähennetään ottamalla käyttöön yksi järjestämislupa ja rahoitusjärjestelmä sekä koulutuksen työelämälähtöisyyttä parannetaan vähentämällä tutkintojen määrää ja lisäämällä mahdollisuuksia työpaikoilla opimiseen, tulee ammatillisesta koulutuksesta joustavampi ja helpommin johdettava kokonaisuus.

Ammatillisen koulutuksen reformi toteutetaan oppilaitoksissa ja paikallisella tasolla. Koulutuksen järjestäjät ovatkin lähteneet tekemään monia toimia, jotka vievät reformin alkuperäisiä tavoitteita eteenpäin. Näitä ovat esimerkiksi johtamiseen ja henkilöstön osaamiseen panostaminen. Toiseksi tietojärjestelmien laittaminen kuntoon on tärkeää, ja monet oppilaitokset ovat tehneet tässä hyvää työtä. Järkevien investointien tekeminen saa aikaan mittavia säästöjä ja mahdollistaa opetukseen panostamisen. Kolmanneksi yhteistyön lisääminen esimerkiksi lukioiden ja korkeakoulujen kanssa on tärkeää. Opiskelu onnistuu yli koulutusalojen ja yli koulutusasteiden rajojen. Yhteisillä tiloilla ja muulla opetusinfrastruktuurilla sekä henkilökunnalla saadaan aikaan myönteistä kehitystä.

Keskustalle tärkeä tavoite ammatillisen koulutuksen reformissa on tutkintojen suorittamisajan tiivistäminen. Tähän päästään opiskelijoiden kokonaisilla viikoilla ja hyödyntämällä monipuolisesti erilaisia osaamisen näyttämisen muotoja. Opintojenohjausta on tarjottava opiskelijoiden tarpeiden mukaan myös henkilö-

kohtaisena ohjauksena - ammatillisia opintoja tukevana ohjauksena ja jatko-opintoja tukevana sekä työelämään valmistavana opinto-ohjauksena.

Tärkeä tavoite on lisätä yritystoimintaa ammatillisen koulutuksen ympärille. Ammatillisen koulutuksen tilat voisivat toimia yrityskiihdyttämöinä, joissa opiskelijat tekevät erilaisia yritys- ja työprojekteja sekä edistävät samalla opintojaan.

Ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteiden saavuttamiseksi voi myös suora tuki ammatilliseen koulutukseen olla perusteltua.

1.5. Vapaa sivistystyö on tulevaisuutta

Suomalaisen koulutuksen uudistus lähtee liikkeelle oppimisprosessien uudistamisesta. Tiedon ja teknologian muutoksen myötä kaikessa koulutuksessa on painotettava enemmän oppimistaitoja sekä kykyä soveltaa tietoa.

Oppimisprosessien uudistus vaatii erilaisia keinoja ja yhteistyötä työelämän kanssa. Vapaa sivistystyö tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet näille kokeiluille ja uuden luomiselle. Vapaan sivistystyön tutkintotavoitteita tai opetuksen sisältöä ei säädellä lainsäädännöllä, vaan oppilaitokset järjestävät koulutusta omalta pohjaltaan.

Monet vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat luoneet omaleimaisia ja innovatiivisia oppimisen muotoja. Näitä parhaita käytäntöjä on otettava käyttöön kaikessa koulutuksessa. Vapaa sivistystyö tarjoaa mahdollisuuksia esimerkiksi elinikäisen oppimisen edistämiseen sekä nuorten syrjäytymisen vastaiseen taiste-

luun. Työuran jatkaminen nykyistä pidempään on ratkaisevaa yhteiskunnan kestävyden kannalta. Meillä tulee olla valmiudet tarjota oppimisen mahdollisuuksia ja palveluita myös osa- ja kokoaikaisille eläkeläisille.

Pitenevät työurat sekä jatkuvasti muuttuvat osaamisvaatimukset pakottavat ihmisiä päivittämään omaa osaamistaan. Nuorena hankittu pohjakoulutus ei enää riitä. Vapaan sivistystyön oppilaitokset tarjoavat monipuolisesti erilaista aikuiskoulutusta.

Vapaa sivistystyö toimii myös monien vaikeassa tilanteessa olevien, kuten syrjäytyneiden nuorten parissa. Vapaan sivistystyön yhteisöllisyyttä painottava opetus tarjoaa huolenpitoa ja perään katsomista sekä räätälöityjä ratkaisuja nuoren nostamiseksi takaisin jaloilleen.

2. Korkeakoulut luovat yhdessä uutta – Periferiaa ei ole

Maailman nopea muutos pakottaa myös korkeakoulusektoria uudistumaan. Lähes kaikki tieto on nykyisin kaikkien saavutettavissa. Tätä taustaa vasten tulevaisuuden ihminen vaatii koulutukselta enemmän. Koulutuksen pitää olla ihmisiä varten – ei päinvastoin. Kouluttautumisen pitää olla helpompaa ja koulutuksen saatavilla siellä, missä opiskelija itse on. Tämän vuoksi Keskusta esittää kaiken suomalaisen korkeakoulutuksen tarjoamista yhdeltä alustalta. Portaali voisi olla aluksi sähköinen ja siitä voisi valita eri korkeakoulujen tarjonnasta itselle sopivia opintokokonaisuuksia. Keskustan pidemmän aikavälin tavoitteena on tehdä oppimisesta rajatonta ja jatkuvaa, jolloin periferiaa ei ole.

Korkeakoulujen osaamisen ja ajatusten on oltava kaikkien kansalaisten käytössä. Yhteistyön korkeakoulujen ja yritysten välillä tulee vahvistua. Nykyään vain neljä prosenttia työikäisistä ihmisistä on ”tekemisissä” arjessaan korkeakoulun kanssa. Tämän luvun pitää kasvaa. Alueellisiin työvoima- ja osaamistarpeisiin tulee vastata ketterästi ja joustavasti työelämän nopeassa muutoksessa. Tätä tukee yrittäjyyspintojen lisääminen korkeakouluissa.

Keskusta ehdottaa kansallisen korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman käyttöönottoa. Korkeakoulutuksen tulee olla saavutettavissa jokaiselle esimerkiksi perhetaustasta,

sukupuolesta tai asuinpaikasta riippumatta. Sivistynyt yhteiskunta mittaa jatkuvasti ja tavoitteellisesti, kuinka se onnistuu tavoittamaan jokaisen suomalaisen ja tukemaan tämän oppimista ja kehittymistä.

Korkeakoulujen valtakunnallista sääntelyä on vähennettävä ja valtakunnallisesta ohjauksesta on tehtävä täysin avointa. Paikallisille ratkaisuille ja innovaatioille on jätettävä enemmän tilaa. Tärkeä ensiaskel on, että korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön välisistä tulos-sopimusneuvotteluista ja esimerkiksi strategisen rahoituksen jakamisesta tehdään täysin läpinäkyvää ja pitkäjänteistä. Tämä lisää luottamusta korkeakoulujärjestelmäämme kohtaan, parantaa korkeakoulu-yhteisöjen hyvinvointia ja kannustaa korkeakouluja kehittämään toimintaansa aivan uudella tavalla.

Korkeakouluissa opiskelijat ovat tasavertaisia yhteisön jäseniä. Opiskelijoilla on omalta osaltaan vastuu koulutuksen kehittamisestä. Aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattaminen on yhä olennainen osa korkeakoulu-yhteisöä.

Korkeakoulujen vahva itsehallinto turvaa tieteen, taiteen, opetuksen ja tutkimuksen itsenäisyyden. Oma varainhankinta ja elinkeinoelämä tuovat tervetulleensa lisän korkeakoulujen rahoitukseen, mutta myös tulevaisuudessa on ensiarvoisen tärkeää huolehtia riippumattomuudesta tieteen teossa ja taata korkeakouluille resurssit perustutkimuksen tekemiseen.

Ammattikorkeakoulujen ketterästi, työelämälähtöisesti uudistuva koulutus vastaa herkästi muuttuvaan työelämään tarjoamalla nopeita ratkaisuja muuttuviin osaamistarpeisiin. Am-

mattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyöllä on erityinen tehtävä oman alueensa elinvoiman vahvistajana ja uuden luojana yhteiskuntaan ja työelämään.

Yliopistot vaalivat yhteiskunnan sivistyksellistä henkeä ja tarjoavat mahdollisuuden ajattomaan kohtaamiseen yli tiederajojen ja valtiorajojen. Yliopistojen vastuulla on korkein, tutkimukseen perustuva opetus ja tutkimus. Demokraattisissa yliopistoyhteisöissä kolmikantaisuus luo päätöksenteon ytimen, jota yliopistoyhteisön ulkopuoliset toimijat vahvistavat. Vapaus työssä antaa mahdollisuuden uuden luomiseen ja vastuu velvoittaa tiedon jakamiseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen.

Pohja uuden oppimiselle luodaan hyvinvoivassa yhteisössä. YTHS:n laajentaminen yliopisto-opiskelijoiden lisäksi ammattikorkeakouluopiskelijoille tarjoaa mahdollisuuden tiiviiseen yhteistyöhön korkeakoulujen ja terveydenhuollon välille. Yksilölähtöinen ote opiskelijoiden ohjaamisessa tukee opiskelijoiden oppimista sekä turvaa oikeiden tukipalveluiden piiriin pääsemisen.

Tulevien vuosien tärkeä tavoite on lisätä korkeakoulutettujen osuutta väestöstä. Suomi pärjää muutoksen keskellä vain korkean osaamisen avulla. Tämän vuoksi on perusteltua pohtia, pitääkö maassamme jopa lisätä korkeakoulujen määrää. Tutkimusten valossa olennainen korkeakouluopintoihin hakeutumisesta ja mahdollisuuksien tasa-arvoa tukeva tekijä, on lähellä kotia oleva korkeakoulu. Tätä tukee tiivis, verkostomainen yhteistyö korkeakoulujen välillä. Jokaisessa maakunnassa on oltava vähintään yksi korkeakoulu. Kattavalla korkeakouluverkolla saamme koko maan osaa-

mispotentiaalin parempaan käyttöön ja lisää innovaatiotoimintaa eri puolille Suomea.

Suomen tulee olla edelläkävijä globaalisti digitaalisessa osaamisessa. Osaavan työvoiman puute hidastaa tällä hetkellä alan yritysten kasvua sekä elinkeinorakenteen pitkän aikavälin positiivista rakennemuutosta. Osaajatarve kasvaa tulevaisuudessa kaikilla aloilla. Digitalisaation luomia globaaleja liiketoimintamahdollisuuksia ei ole otettu täysimääräisesti käyttöön. Esimerkiksi digitaaliseen osaamiseen johtavan insinööri- ja diplomi-insinöörikoulutuksen sisäänottomäärä tulisi kaksinkertaistaa vuosina 2020 - 2022.

3. Miljoonan suomalaisen uudelleen kouluttaminen

Vaikka työn murros, ajasta ja paikasta riippumattomuus, digitalisaatio, robotisaatio, automatisaatio tai alustatalous ovat jo arkipäivää koulutuksenkin alan seminaareissa, näistä ilmiöistä juontavat käytännön sovellukset ovat vielä koulutuksen kentällä ja opetuksessa verrattain vähissä. Tulevina vuosina tulee kuitenkin tapahtumaan paljon.

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta päätyi omassa työn murrosta käsitelleessä mietinnössään seuraavaan humoristiseltakin kuulostavaan esimerkkilistaukseen tulevaisuuden mahdollisista työtehtävistä:

Uuden maailman ammatteja voisivat olla esimerkiksi robottiturvallisuuden tarkastaja, robot-

tisiirtäjä, robottityönjohtaja, robottikouluttaja, robottityön suunnittelija, robottienergia-avustaja, tavaranlähettäjä, tavaran kaukolastaaja, mallinvalintakonsultti, 3D-tulostaja, tavarastailisti, raaka-ainekonsultti, tavaraohjelmoija, robottivalmistuksen tarkastaja, kiinteistövalvomomestari, robottirakennusmateriaalisäätäjä, robottirakennusmestari, -arkkitehti ja -valvoja, ennakoija, etäavustaja, 3D-mittaaja ja mallintaja, tavarastylisti, kaupunkiviljelijä, aineenvaihdunta-analyytikko, etäkokki, nanokuituinsinööri, rakentajarobottiasentaja ja -ohjaaja, peukutusmanageri, alustalobbari, kyberturvamies, robottivakuutusarvioija, robottikenttähuoltaja, mainekauppias, viranomaisfasilitoija, lähipalvelunvälittäjä, mikrovakuuttaja, omavaraiskonsultti, diagnostiikkavalmentaja, implanttiasentaja, biosalapoliisi, virtuaaliopas, faktantarkastaja, AI-psykologi, etäoppimismentori, virtuaalisomistaja, VR-tapahtumakoordinaattori, pilviturvapalvelukonsultti, joukkoistusrekrytoija, vertaistytön moderaattori, motivaatiosuunnittelija, koheesiomanageri, tarpeenetsijä, logoterapeutti ja hallinnon pelillistäjä.

Jos tästä villiltä kuulostavasta listasta toteutuu edes murto-osa seuraavilla vuosikymmenillä, se tarkoittaa valtaisaan muutosta myös koulutuksen sektorilla. Koulutuksen keinoin on varauduttava siihen, että uusia työpaikkoja syntyy ja vanhoja katoaa. Ihmiset eivät tee enää työuriaan samalla alalla, vaan työelämässä korostuu uuden oppimisen merkitys.

Ensimmäiseksi ratkaisuksi työelämän murrokseen Keskusta esittää jokaiselle suomalaiselle Osaamisturvaa. Jokaisella on oltava aito mahdollisuus hankkia uutta osaamista kaikissa elämäntilanteissa. Elinikäisen oppimisen vaaliminen on julkisen sektorin, työnantajan

ja ihmisen itsensä yhteinen ponnistus, josta Keskusta haluaa tehdä koulutuksen oman yhteiskuntasopimuksen.

Koulutuksen rahoituksessa painopiste tulee siirtää tutkintokeskeisyydestä osaamiskeskeytyteen jatkuvan oppimisen hengessä. Osaamistason nostoon tähtäävän monimuotoisen muunto- uudelleen- ja täydennyskoulutuksen tarjonnalle syntyy suuri kysyntä.

Keskustan tahto on, että yksikään ihminen ei putoa kehityksen kelkasta. Kansalaisten perustaitojen ja yleissivistyksen harjoittamisen on oltava elämänmittaisen sivistyksen lähtökohta. Tavoitteena on, että jokainen suomalainen kouluttautuu ja oppii uutta jatkuvasti.

Vaikka sivistyksen olemukseen kuuluu tietty pysyvyyden olemus, jota keskustakin haluaa vaalia, uuteen maailmaan ja sen tarjoamiin uusiin välineisiin suhtaudumme ennakkolullottomasti. Emme päästä koneita ja laitteita hallitsemaan meitä, vaan pidämme ne rengin asemassa. Haluamme olla kehittämässä ja mahdollistamassa uusia innovaatioita ja kokeilemme niitä rohkeasti. Vain tällä tavalla Suomi voi olla koulutuksen kärkijoukoissa myös seuraavan sadan vuoden ajan. •

KESKUSTA ESITTÄÄ:



1. Perheiden tukipalveluiden tiivistä integrointia varhaiskasvatuksen ja koulun yhteyteen
2. Avoimia varhaiskasvatuspalveluja kotona tapahtuvan hoitotyön tueksi
3. Pienten lasten koulua OPINPOLUN ensimmäisille vuosille
4. Koulupäivän rakenteen uudistamista – aamupäivät ja iltpäivät käyttöön
5. Koulujen tilojen avaamista kansalaisjärjestöille ja kolmannelle sektorille
6. Oppioikeutta toiselle asteelle
7. Tulevaisuuskutsuntojen käyttöönottoa
8. Ohjaamotoiminta alueellisesti kattavaksi ja maakuntien tehtäväksi
9. Oppikansiota lukioihin
10. Digimateriaalipankkeja ja kirjastojen parempaa hyödyntämistä oppimateriaaleina
11. Avointa verkkoympäristöä lukioihin
12. Ammatilliselle koulutukselle suoraa tukea
13. Yrityskiihdyttämöjä ammatillisen koulutuksen tilojen yhteyteen
14. Korkeakoulutettujen suhteellisen määrän lisäämistä
15. Opiskelijalähtöistä yhteistä alustaa korkeakoulutukseen
16. Kansallista korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaa
17. Täysin avoimia ja läpinäkyviä tulosohjausneuvotteluja korkeakoulujen ja opetusministeriön välille
18. Korkeakoulujen rahoituksen painopisteen siirtämistä tutkinto-keskeisestä osaamis-keskeiseksi
19. Digitaaliseen osaamiseen johtavan insinööri- ja diplomi-insinöörikoulutuksen sisäänottomäärän kaksinkertaistaminen vuosina 2020-2022
20. Siilojen purkamista koulutuksen järjestäjien väliltä
21. Osaamisturvaa ja koulutuksen yhteiskuntasopimusta jatkuvan oppimisen turvaamiseksi